

Archeologische opgravingen Europalaan- Noord Budel (2007-2009)

In de gemeente Cranendonck vinden reeds vele jaren diverse kleine archeologische onderzoeken plaats.

Vanwege nieuwbouwplannen in 2007 op het terrein van de voormalige 'Duitse School' in Budel heeft BAAC bv, onderzoeks- en adviesbureau voor Bouwhistorie, Archeologie, Architectuur- en Cultuurhistorie, van 23 tot 27 april 2007 en op 11 en 12 februari 2008 een inventariserend veldonderzoek (IVO) door middel van proefsleuven uitgevoerd. Hier was in de Romeinse tijd een nederzetting gelegen.

Landschap

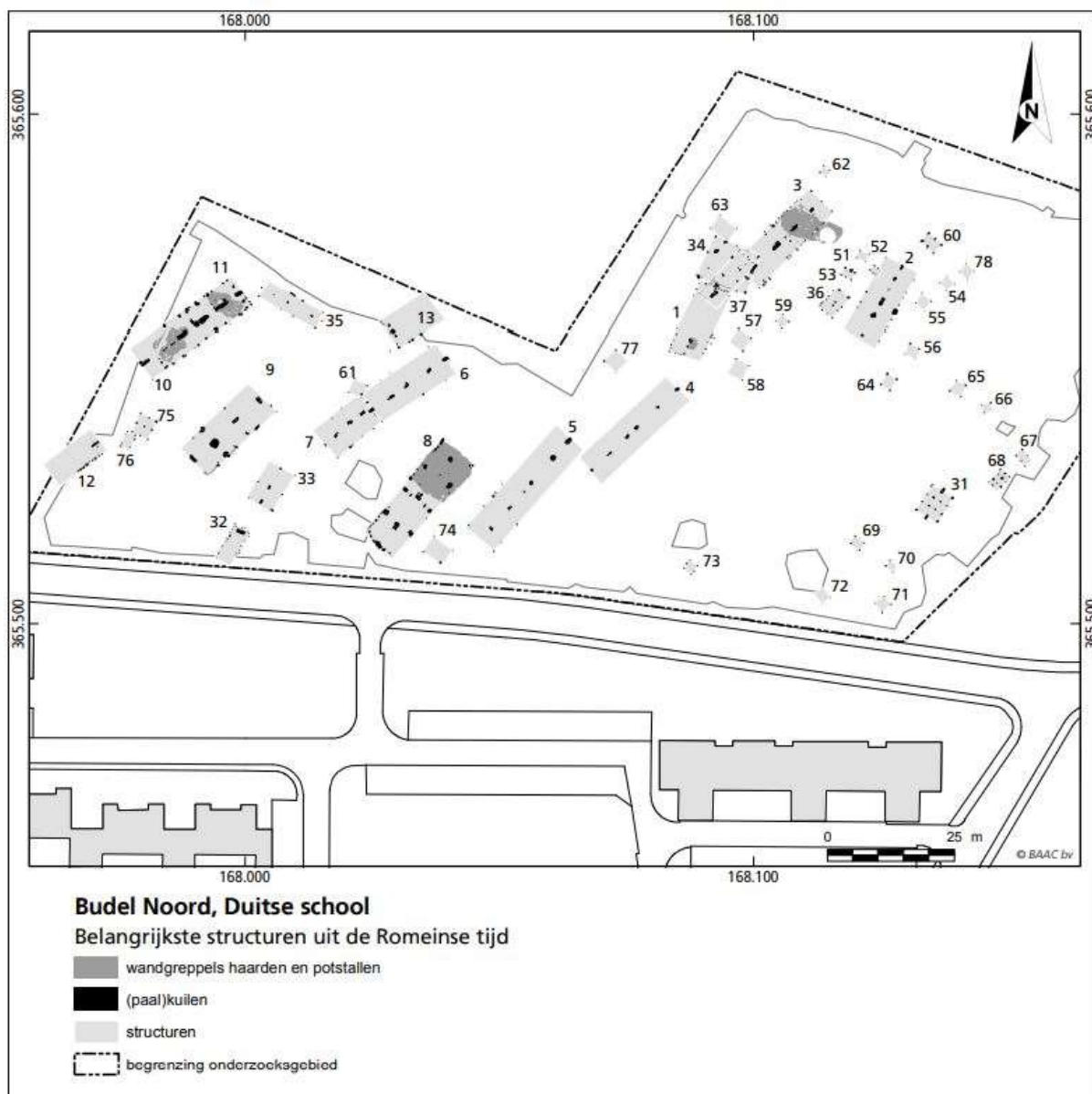
De nederzetting is gelegen op een dekzandkop aan de noordrand van het plateau waarop Budel is gelegen. Ten oosten van de nederzetting liep tot in de twintigste eeuw een stroompje genaamd 'de Moezel'. Ten noorden van de nederzetting ligt het brede beekdal van de Buulder Aa. Deze locatie gaf de bewoners van de nederzetting ruime mogelijkheden voor het voeren van een gemengd bedrijf. Ten zuiden van de nederzetting lagen droge gronden waarop ze konden akkeren. Ten noorden juist nattere weidegebieden waar het vee kon grazen.

De nederzetting

Tijdens de opgraving is een oppervlakte van 1,2 hectare blootgelegd. Hiermee is niet de hele nederzetting in kaart gebracht. In totaal zijn 13 huizen (deels) opgegraven, terwijl een gemiddelde Romeinse nederzetting 18 tot 25 huizen telt. Ook de altijd binnen een Romeinse nederzetting aanwezige waterputten zijn niet aangetroffen. Toch geven de opgegraven gebouwen een goed beeld van de Romeinse nederzetting. Er zijn in totaal 47 structuren herkend. Hiervan bestaat het merendeel, 28 stuks, uit kleine graanschuurtjes, die op de erven

van de 13 aangetroffen woon-stalhuizen gebouwd waren.

De oudste huizen (huis 1 en 2) dateren uit de eerste eeuw na Chr. Deze huizen zijn gelegen in het oostelijke deel van de nederzetting. Bij het oudste huis, huis 1, dat uit het begin van de eerste eeuw na Chr. zal dateren, is een grote graanschuur of horreum gelegen. Met een maat van 10 bij 9 meter is dit de grootste graanschuur van de opgraving. Rond 125 na Chr. wordt hier een huis gebouwd dat is voorzien van een verdiept staldeel. Een dergelijke stal wordt wel een potstal genoemd, naar analogie met de Brabantse potstalboerderijen uit de nieuwe tijd. Het idee van een potstal is dat hierin vee gestald wordt om de mest te verzamelen zodat deze op de akkers gebruikt kan worden om deze te bemesten. In de nieuwe tijd werd de mest vermengd met heideplaggen om zodoende een groter volume en een grotere bemestingswaarde te krijgen. Of dit in de Romeinse tijd ook zo was is, ondanks veel onderzoek, nog niet duidelijk.

In de loop van de tweede eeuw verschuift de bewoning naar het westen. Er worden nog drie huizen met potstal gebouwd, maar ook zeker nog twee huizen zonder potstal. Waarom sommige huizen wel en andere huizen geen potstal hebben is niet duidelijk. Eén van de potstallen is uitzonderlijk diep, circa 70 cm. Uit deze potstal komen bijna 2000 vondsten, waarvan 1000 scherven aardewerk, 400 fragmenten natuursteen en 130 stuks metaal. Van de vulling van de potstal zijn slijpplaten genomen. De bedoeling hierachter was om te zien of hiermee meer informatie over het gebruik van heideplaggen in deze stallen te krijgen was. Het monster leverde echter andere resultaten op dan verwacht. De onderste laag van de stalvulling was door betreding dicht opeen gepakt. Dit kan komen doordat de vloer van de stal door vee werd betreden. Hierop ligt een laag met veel houtskool en inspoeling van houtskool. Vermoedelijk is deze laag ontstaan door het afbranden van de boerderij, waarna het zand uit de omgeving van de potstal de stal in gespoeld is bij regenbuien. Vervolgens is de stal langzaam dichtgestoven met stuifzand. Dit huis, huis 8, is vermoedelijk één van de jongste huizen van de nederzetting. Of de nederzetting na afbranden van het huis is verlaten of dat het huis is afgebrand na het verlaten van de nederzetting is niet duidelijk. Het huis is verlaten tussen 230 en 276 na Chr. Naast het bovengenoemde potstalhuis zijn nog drie zeer interessante huizen aangetroffen. Huis 9 heeft geen potstal. Toch dateert ook dit huis uit dezelfde periode als huis 8. Van dit huis komt een aantal bijzondere vondsten. Ter hoogte van het huis is met de metaaldetector een bronzen ring met zegelsteen gevonden. De zegel stelt de god Mars voor. Daarnaast is een ijzeren lanspunt gevonden. Huizen 10 en 11 zijn vrijwel overlappend gebouwd. Beide huizen zijn echter twee meter ten opzichte van elkaar verschoven. Hierdoor is de situatie ontstaan dat de middenstijlen van het ene huis afwisselen met de middenstijlen van het andere huis. Tijdens het veldwerk ontstond zo een vrijwel ononderbroken rij van coupes van 25 m lang. Beide huizen hadden een potstal, waarbij de oriëntatie van de huizen is gedraaid zodat de potstal van huis 10 ter hoogte van het woondeel van

Bronzen ring met gem. zand (foto: Erik Van de Sijpe, Heemkundekring)

Heemkundekring 'De Baronie van Cranendonck'

<https://heemkundekringcranendonck.nl>

huis 11 lag en vice-versa. Deze huizen dateren rond het einde van de tweede of het begin van de derde eeuw na Chr. In de sporen van dit huis is echter ook een aardewerksoort aangetroffen die eerder in de Merovingische periode thuishoort. Vermoedelijk zijn hier in de zesde eeuw na Chr. Frankische boeren neergestreken. Mogelijk hebben ze nog resten herkend van de nederzetting die hier bijna driehonderd jaar eerder lag. Uit vondsten van Romeinse dakpan en ander bouw materiaal in de meeste vroeg en vol middeleeuwse nederzettingen in Brabant blijkt dat in deze periode Romeinse resten systematisch worden ontdaan van waardevolle voorwerpen die zijn achter gebleven. In eerste instantie zal zijn gezocht naar (edel)metalen, maar ook naar bouwmaterialen en mogelijk bruikbaar of versierd aardewerk.

Röntgenfoto van een metalen unster (type weegschaal) foto Jac. Biemans

Bronnen:

[Aa-kroniek 2008-03 Archeologisch onderzoek Duitse Wijk door Martijn Bink \(BAAC bv\)](#)

[Aa-kroniek 2011-01 Opgravingen Europalaan Noord door Martijn Bink \(BAAC bv\)](#)

Naar deze opgravingen zijn twee straten vernoemd:

De Romeinsestraat en de Eburonenstraat

Heemkundekring 'De Baronie van Cranendonck'

<https://heemkundekringcranendonck.nl>